

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні

*{ Назва Закону із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }
(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 2-3, ст.36)*

*{ Із змінами, внесеними згідно із Законами N 3235-IV ([3235-15](#)) від 20.12.2005, ВВР, 2006, N 9, N 10-11, ст.96
N 489-V ([489-16](#)) від 19.12.2006, ВВР, 2007, N 7-8, ст.66 N 932-V ([932-16](#)) від 13.04.2007, ВВР, 2007, N
27, ст.366 }*

{ Додатково див. Рішення Конституційного Суду N 6-рп/2007 ([v0a6p710-07](#)) від 09.07.2007 }

*{ Із змінами, внесеними згідно із Законами N 878-VI ([878-17](#)) від 15.01.2009, ВВР, 2009, N 23, ст.284 N
4064-VI ([4064-17](#)) від 18.11.2011, ВВР, 2012, N 27, ст.279 N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011, ВВР, 2012,
N 31, ст.381 N 5290-VI ([5290-17](#)) від 18.09.2012, ВВР, 2013, N 41, ст.549 N 5462-VI ([5462-17](#)) від
16.10.2012, ВВР, 2014, N 6-7, ст.80 N 1590-VII ([1590-18](#)) від 04.07.2014, ВВР, 2014, N 36, ст.1184 N 1609-
VII ([1609-18](#)) від 23.07.2014, ВВР, 2014, N 36, ст.1193 N 124-VIII ([124-19](#)) від 15.01.2015, ВВР, 2015, N
14, ст.96 N 766-VIII ([766-19](#)) від 10.11.2015, ВВР, 2015, N 52, ст.482 N 2078-VIII ([2078-19](#)) від 06.06.2017,
ВВР, 2017, N 30, ст.324 N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017, ВВР, 2018, N 6-7, ст.43 N 2318-VIII ([2318-
19](#)) від 13.03.2018, ВВР, 2018, N 16, ст.135 N 2462-VIII ([2462-19](#)) від 19.06.2018 }*

*{ У тексті Закону слова "центральний орган виконавчої влади у сфері праці та соціальної політики" та
"орган праці та соціального захисту населення" в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами
"центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах
трудових відносин, соціального захисту населення" та "місцева державна адміністрація" у відповідному
відмінку згідно із Законом N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }*

*{ У тексті Закону слова "інвалід", "дитина-інвалід" і "інвалід з дитинства" в усіх відмінках і числах
замінити відповідно словами "особа з інвалідністю", "дитина з інвалідністю" і "особа з інвалідністю з
дитинства" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }*

Цей Закон відповідно до Конституції України ([254к/96-ВР](#)) визначає основні засади створення правових, соціально-економічних, організаційних умов для усунення або компенсації наслідків, спричинених стійким порушенням здоров'я, функціонування системи підтримання особами з інвалідністю фізичного, психічного, соціального благополуччя, сприяння їм у досягненні соціальної та матеріальної незалежності.

{ Преамбула із змінами, внесеними згідно із Законом N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

особа з інвалідністю - особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист; { Абзац другий статті 1 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

дитина з інвалідністю - особа віком до 18 років (повноліття) зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем

може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист; { Абзац третій статті 1 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

інвалідність - міра втрати здоров'я у зв'язку із захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження життєдіяльності особи, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист; { Абзац четвертий статті 1 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

втрата здоров'я - наявність хвороб і фізичних дефектів, які призводять до фізичного, душевного і соціального неблагополуччя;

життєдіяльність - повсякденна діяльність, здатність організму особи здійснювати діяльність у спосіб і в межах, звичайних для людини;

обмеження життєдіяльності - помірно виражена, виражена або значно виражена втрата особою внаслідок захворювання, травми (її наслідків) або вроджених вад здатності до самообслуговування, пересування, орієнтації, контролю своєї поведінки, спілкування, навчання, виконання трудової діяльності нарівні з іншими громадянами; { Абзац сьомий статті 1 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

медико-соціальна експертиза - визначення на основі комплексного обстеження усіх систем організму конкретної особи міри втрати здоров'я, ступеня обмеження її життєдіяльності, викликаного стійким розладом функцій організму, групи інвалідності, причини і часу її настання, а також рекомендацій щодо можливих для особи за станом здоров'я видів трудової діяльності та умов праці, потреби у сторонньому догляді, відповідних видів санаторно-курортного лікування і соціального захисту для найповнішого відновлення усіх функцій життєдіяльності особи;

попередження інвалідності - здійснення комплексу медичних, гігієнічних, фізичних, педагогічних, психологічних, професійних та інших заходів, спрямованих на профілактику переходу захворювання, наслідків травми або вади в інвалідність особи або на зменшення тяжкості інвалідності; { Абзац дев'ятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

усунення обмежень життєдіяльності - система заходів, спрямованих на створення умов для досягнення або відновлення особою оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня життєдіяльності та забезпечення її законодавчо визначених прав;

реабілітація осіб з інвалідністю - система медичних, психологічних, педагогічних, фізичних, професійних, трудових, фізкультурно-спортивних, соціально-побутових заходів, спрямованих на надання особам допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, трудової адаптації та інтеграції в суспільство, а також забезпечення осіб з інвалідністю

технічними та іншими засобами реабілітації і виробами медичного призначення; { Абзац одинадцятий статті 1 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

реабілітаційні послуги - послуги, спрямовані на відновлення оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня життєдіяльності особи з метою сприяння її інтеграції в суспільство;

реабілітаційні заходи - комплекс заходів, якими здійснюється реабілітація осіб з інвалідністю;

медична реабілітація - система лікувальних заходів, що спрямовані на відновлення порушених чи втрачених функцій організму особи, на виявлення та активізацію компенсаторних можливостей організму з метою забезпечення умов для повернення особи до нормальної життєдіяльності, на профілактику ускладнень та рецидивів захворювання;

психолого-педагогічна реабілітація - система психологічних та педагогічних заходів, спрямованих на формування способів оволодіння знаннями, уміннями і навичками, надання психологічної допомоги, зокрема щодо формування самоутвердження і належної самооцінки особою своїх можливостей, засвоєння правил суспільної поведінки шляхом здійснення системної навчально-виховної роботи;

професійна реабілітація - система заходів, спрямованих на підготовку особи до професійної діяльності, відновлення чи здобуття професійної працездатності шляхом адаптації, реадaptaції, навчання, перенавчання чи перекваліфікації з можливим подальшим працевлаштуванням та необхідним соціальним супроводженням з урахуванням особистих схильностей та побажань особи;

трудова реабілітація - система заходів, розроблених з урахуванням схильностей, фізичних, розумових і психічних можливостей особи і спрямованих на оволодіння трудовими навичками забезпечення трудової діяльності та адаптацію у виробничих умовах, у тому числі шляхом створення спеціальних чи спеціально пристосованих робочих місць;

фізкультурно-спортивна реабілітація - система заходів, розроблених із застосуванням фізичних вправ для відновлення здоров'я особи та спрямованих на відновлення і компенсацію за допомогою занять фізичною культурою і спортом функціональних можливостей її організму для покращення фізичного і психологічного стану;

фізична реабілітація - система заходів, спрямованих на вироблення і застосування комплексів фізичних вправ на різних етапах лікування і реабілітації, що забезпечують функціональне відновлення особи, виявляють і розвивають резервні і компенсаторні можливості організму шляхом вироблення нових рухів, компенсаторних навичок, користування технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення;

соціальна реабілітація - система заходів, спрямованих на створення і забезпечення умов для повернення особи до активної участі у житті, відновлення її соціального статусу та здатності до самостійної суспільної і родинно-побутової діяльності шляхом соціально-середовищної орієнтації

та соціально-побутової адаптації, соціального обслуговування задоволення потреби у забезпеченні технічними та іншими засобами реабілітації;

психологічна реабілітація - система заходів, спрямованих на відновлення, корекцію психологічних функцій, якостей, властивостей особи, створення сприятливих умов для розвитку та утвердження особистості;

соціальна допомога - система заходів, спрямованих на повернення особи до активного життя та праці, відновлення соціального статусу і формування в особи якостей, установок щодо пристосування до умов нормальної життєдіяльності шляхом правового і матеріального захисту її існування, підготовки до самообслуговування з формуванням здатності до пересування і спілкування, повсякденних життєвих потреб тощо;

абілітація - система заходів, спрямованих на опанування особою знань та навичок, необхідних для її незалежного проживання в соціальному середовищі: усвідомлення своїх можливостей та обмежень, соціальних ролей, розуміння прав та обов'язків, уміння здійснювати самообслуговування;

професійна орієнтація - науково обґрунтована система форм, методів, засобів впливу на особу для сприяння її професійному самовизначенню на основі врахування стану здоров'я, освітнього і професійно-кваліфікаційного рівнів, інтересів, здібностей, індивідуальних, психофізіологічних особливостей та потреб галузей економіки;

професійний відбір - науково обґрунтована система визначення ступеня придатності особи до конкретної професії, спеціальності (робочого місця, посади) відповідно до встановлених законодавством нормативних вимог;

професійна адаптація - система заходів, спрямованих на забезпечення успішного професійного становлення працюючої особи, формування в неї професійних якостей, установок, потреби активно і творчо працювати;

психологічна підтримка - система соціально-психологічних, психолого-педагогічних способів і методів допомоги особі з метою оптимізації її психоемоційного стану в процесі формування здібностей і самосвідомості, сприяння соціально-професійному самовизначенню, підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці та спрямуванню зусиль особи на реалізацію власної професійної кар'єри;

психолого-педагогічний супровід - системна діяльність практичного психолога та корекційного педагога, спрямована на створення комплексної системи клініко-психологічних, психолого-педагогічних і психотерапевтичних умов, що сприяють засвоєнню знань, умінь і навичок, успішній адаптації, реабілітації, особистісному становленню особи, нормалізації сімейних стосунків, її інтеграції в соціум;

психологічна адаптація - система заходів, спрямованих на формування в особи здатності пристосовуватися до існуючих у суспільстві вимог та критеріїв за рахунок присвоєння їй норм і цінностей даного суспільства;

робоче місце особи з інвалідністю - місце або виробнича ділянка постійного або тимчасового знаходження особи у процесі трудової діяльності на підприємствах, в установах і організаціях;

спеціальне робоче місце особи з інвалідністю - окреме робоче місце або ділянка виробничої площі, яка потребує додаткових заходів з організації праці особи з урахуванням її індивідуальних функціональних можливостей, обумовлених інвалідністю, шляхом пристосування основного і додаткового устаткування, технічного обладнання тощо;

індивідуальна програма реабілітації - комплекс оптимальних видів, форм, обсягів, термінів реабілітаційних заходів з визначенням порядку і місця їх проведення, спрямованих на відновлення та компенсацію порушених або втрачених функцій організму і здібностей конкретної особи до виконання видів діяльності, визначених у рекомендаціях медико-соціальної експертної комісії;

реабілітаційна установа - установа, підприємство, заклад, у тому числі їх відділення, структурні підрозділи, незалежно від форми власності, що здійснює реабілітацію осіб з інвалідністю і дітей з інвалідністю відповідно до державних соціальних нормативів у сфері реабілітації;

догляд за особою з інвалідністю (дитиною з інвалідністю) - сукупність соціальних послуг, спрямованих на соціально-побутову допомогу та підтримку, захист і забезпечення життєдіяльності особи з інвалідністю (дитини з інвалідністю). { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

Стаття 2. Законодавство України з питань реабілітації осіб з інвалідністю

Законодавство України з питань реабілітації осіб з інвалідністю ґрунтується на Конституції України ([254к/96-ВР](#)) і складається з цього Закону, законів України "Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії" ([2017-14](#)), "Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні" ([875-12](#)), "Про соціальні послуги" ([966-15](#)), інших нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини у цій сфері, та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

{ *Стаття 2 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017* }

Стаття 3. Основні завдання законодавства України з питань реабілітації осіб з інвалідністю

Основними завданнями законодавства України з питань реабілітації осіб з інвалідністю є:

створення умов для усунення обмежень життєдіяльності осіб з інвалідністю, відновлення і компенсації їх порушених або втрачених здатностей до побутової, професійної, суспільної діяльності;

визначення основних завдань системи реабілітації осіб з інвалідністю, видів і форм реабілітаційних заходів;

розмежування повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування;

регламентування матеріально-технічного, кадрового, фінансового, наукового забезпечення системи реабілітації осіб з інвалідністю;

структурно-організаційне забезпечення державної соціальної політики по відношенню до осіб з інвалідністю і дітей з інвалідністю; сприяння залученню громадських організацій осіб з інвалідністю до реалізації державної політики у цій сфері.

Стаття 4. Сфера дії Закону

Дія цього Закону поширюється на:

громадян України, які в установленому порядку визнані особами з інвалідністю;

сім'ї осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю;

осіб з інвалідністю з числа іноземців, осіб без громадянства, які постійно проживають в Україні, та осіб, яких визнано біженцями чи особами, які потребують додаткового захисту, якщо інше не передбачено законами України чи міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; { Абзац четвертий статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5290-VI ([5290-17](#)) від 18.09.2012 }

осіб з інвалідністю з числа іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах тимчасово перебувають в Україні і мають право на реабілітацію згідно із законами України чи міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

військовослужбовців (резервістів, військовозобов'язаних) Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військовослужбовців військових прокуратур, осіб рядового та начальницького складу підрозділів оперативного забезпечення зон проведення антитерористичної операції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, поліцейських, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, перебуваючи безпосередньо в районах проведення антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, а також працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо в районах та у період її проведення, у забезпеченні здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у

Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, а також мирних громадян, які проживали в районах проведення антитерористичної операції, у районах здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, за умови, якщо такими особами не вчинено кримінальних правопорушень, в частині забезпечення їх виробами медичного призначення, технічними та іншими засобами реабілітації, послугами медичної реабілітації, санаторно-курортним оздоровленням на підставі висновків лікарсько-консультативних комісій лікувально-профілактичних закладів чи рішень військово-лікарських комісій незалежно від встановлення їм інвалідності; { Статтю 4 доповнено новим абзацом згідно із Законом N 1609-VII ([1609-18](#)) від 23.07.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом N 766-VIII ([766-19](#)) від 10.11.2015; в редакції Закону N 2462-VIII ([2462-19](#)) від 19.06.2018 }

жінок після мастектомії в частині забезпечення їх протезно-ортопедичними виробами. { Статтю 4 доповнено абзацом згідно із Законом N 932-V ([932-16](#)) від 13.04.2007 }

Стаття 5. Реалізація державної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю

Державна політика України у сфері реабілітації осіб з інвалідністю:

забезпечує координованість системи реабілітації, що реалізується через своєчасність, безперервність та комплексність відновлювальних заходів і методик, а також доступність технічних та інших засобів реабілітації і виробів медичного призначення, реабілітаційних послуг, відповідність їх змісту, рівня та обсягу фізичним, розумовим, психічним можливостям і стану здоров'я особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю;

регламентує правові, економічні, соціальні умови надання особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю реабілітаційних послуг з урахуванням їх функціональних можливостей, потреби у виробі медичного призначення, технічних та інших засобах реабілітації;

гарантує матеріально-технічне, фінансове, кадрове і наукове забезпечення системи реабілітації;

визначає умови для відновлення або здобуття трудових навичок, отримання освіти, професійної перепідготовки і працевлаштування з урахуванням функціональних можливостей осіб з інвалідністю, сприяння виробничій діяльності підприємств та організацій громадських організацій осіб з інвалідністю;

забезпечує реабілітаційним установам незалежно від їх відомчого підпорядкування, типу і форми власності рівні умови для здійснення реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю;

формулює вимоги до об'єктів соціальної інфраструктури та інформації для створення безперешкодного доступу до них осіб з інвалідністю шляхом усунення природних, комунікаційних і архітектурних перешкод;

сприяє участі громадських організацій, у тому числі громадських організацій осіб з інвалідністю, у формуванні і реалізації державної політики у цій сфері.

Реалізація державної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю покладається на органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які у співпраці та партнерстві з громадськими організаціями осіб з інвалідністю забезпечують розробку і виконання програм для запобігання виникненню інвалідності, компенсації вад і розладів функцій організму особи, створення умов для їх усунення шляхом медичної, психолого-педагогічної, психологічної, фізичної, професійної, трудової, фізкультурно-спортивної, соціальної реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю.

Стаття 6. Державне управління системою реабілітації осіб з інвалідністю 3

Державне управління системою реабілітації осіб з інвалідністю покладається на центральні і місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, які в межах своїх повноважень здійснюють керівництво підприємствами, установами, закладами системи реабілітації осіб з інвалідністю, аналітично-прогнозу діяльність, визначають тенденції розвитку і вплив демографічної, соціально-економічної, екологічної ситуації, інфраструктури виробничої та невиробничої сфер, ринку праці на стан інвалідності населення, формують напрями взаємодії різних ланок системи реабілітації осіб з інвалідністю, стратегічні напрями її розвитку, узагальнюють світовий і вітчизняний досвід у цій сфері.

Державне управління системою реабілітації осіб з інвалідністю у межах своєї компетенції здійснюють центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, охорони здоров'я, освіти, культури, фізичної культури і спорту, будівництва та архітектури, інші центральні органи виконавчої влади, які у межах своїх повноважень займаються формуванням і (чи) реалізацією державної політики у сфері соціального захисту населення та/або здійснюють заходи з реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю.

{ Частина друга статті 6 в редакції Закону N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }

Центральні органи виконавчої влади в межах своїх повноважень координують діяльність місцевих органів виконавчої влади у здійсненні реабілітаційних заходів, організовують розробку та виконання цільових державних програм, запроваджують правові, економічні та організаційні механізми, що стимулюють ефективну діяльність реабілітаційних установ і забезпечують розвиток їх мережі, сприяють міжнародному співробітництву.

Стаття 7. Медико-соціальна експертиза

Медико-соціальна експертиза повнолітніх осіб проводиться медико-соціальними експертними комісіями, а дітей - лікарсько-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів.

Огляд повнолітніх осіб з порушеннями стану здоров'я, осіб з інвалідністю (за направленням відповідного лікувально-профілактичного закладу), дітей з порушеннями стану здоров'я та дітей з інвалідністю проводиться після проведення діагностичних, лікувальних і реабілітаційних заходів за наявності даних, що підтверджують стійкий розлад функцій організму у зв'язку з фізичними, психічними, інтелектуальними та сенсорними порушеннями, зумовленими захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами.

Залежно від ступеня стійкого розладу функцій організму, зумовленого захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами, та можливого обмеження життєдіяльності при взаємодії із зовнішнім середовищем внаслідок втрати здоров'я особі, визнаній особою з інвалідністю, встановлюється перша, друга чи третя група інвалідності.

Перша група інвалідності поділяється на підгрупи А і Б залежно від міри втрати здоров'я особи з інвалідністю та обсягів потреби в постійному сторонньому догляді, допомозі або диспансерному нагляді.

До підгрупи А першої групи інвалідності належать особи з виключно високою мірою втрати здоров'я, надзвичайною залежністю від постійного стороннього догляду, допомоги або диспансерного нагляду інших осіб і які фактично не здатні до самообслуговування.

До підгрупи Б першої групи інвалідності належать особи з високою мірою втрати здоров'я, значною залежністю від інших осіб у забезпеченні життєво важливих соціально-побутових функцій і які частково здатні до виконання окремих елементів самообслуговування.

Особам у віці до 18 років лікарсько-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів встановлюється категорія "дитина з інвалідністю", а особам у віці до 18 років з виключно високою мірою втрати здоров'я та з надзвичайною залежністю від постійного стороннього догляду, допомоги або диспансерного нагляду інших осіб і які фактично не здатні до самообслуговування, - категорія "дитина з інвалідністю" підгрупи А.

Медико-соціальні експертні комісії визначають:

групу інвалідності, її причину і час настання. Особа може одночасно бути визнана особою з інвалідністю однієї групи і лише з однієї причини. При підвищенні групи інвалідності в разі виникнення більш тяжкого захворювання причина інвалідності встановлюється на вибір особи з інвалідністю. У разі якщо однією з причин інвалідності є інвалідність з дитинства, вказуються дві причини інвалідності;

види трудової діяльності, рекомендовані особі з інвалідністю за станом здоров'я. Висновок про нездатність до трудової діяльності внаслідок інвалідності готується виключно за згодою особи з інвалідністю (крім випадків, коли особу з інвалідністю визнано недієздатною); { Абзац третій частини восьмої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

причинний зв'язок інвалідності із захворюванням чи каліцтвом, що виникли у дитинстві, вродженою вадою;

ступінь втрати професійної працездатності потерпілим від нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання;

ступінь втрати здоров'я, групу інвалідності, причину, зв'язок і час настання інвалідності громадян, які постраждали внаслідок політичних репресій або Чорнобильської катастрофи;

медичні показання на право одержання особами з інвалідністю спеціального автомобільного транспорту і протипоказання до керування ним.

Медико-соціальні експертні комісії:

встановлюють компенсаторно-адаптаційні можливості особи, реалізація яких сприяє медичній, психолого-педагогічній, професійній, трудовій, фізкультурно-спортивній, фізичній, соціальній та психологічній реабілітації;

складають (коригують) індивідуальну програму реабілітації особи з інвалідністю, в якій визначаються реабілітаційні заходи і строки їх виконання, та здійснюють контроль за повнотою та ефективністю виконання цієї програми;

вивчають виробничі, медичні, психологічні, екологічні, соціальні причини виникнення інвалідності, її рівня і динаміки та беруть участь у розробленні комплексних заходів щодо профілактики і зниження рівня інвалідності серед повнолітніх осіб, удосконалення реабілітаційних заходів;

забезпечують своєчасний огляд (переогляд) повнолітніх осіб з порушеннями стану здоров'я, осіб з інвалідністю. У разі якщо особа, яка звертається для встановлення інвалідності, не може прибути на огляд (переогляд) до комісії за станом здоров'я згідно з висновком лікарсько-консультативної комісії, огляд (переогляд) проводиться за місцем її проживання (вдома), у тому числі за місцем проживання у стаціонарних установах для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, закладах соціального захисту для бездомних осіб та центрах соціальної адаптації осіб або в закладах охорони здоров'я, в яких така особа перебуває на лікуванні; { Абзац п'ятий частини дев'ятої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2318-VIII ([2318-19](#)) від 13.03.2018 }

вносять до централізованого банку даних з проблем інвалідності інформацію про повнолітніх осіб, яких визнано особами з інвалідністю.

Лікарсько-консультативні комісії лікувально-профілактичних закладів:

визначають наявність стійкого розладу функцій організму дитини та відповідно можливі обмеження її життєдіяльності при взаємодії із зовнішнім середовищем;

складають (коригують) індивідуальну програму реабілітації дитини з інвалідністю, в якій визначаються реабілітаційні заходи і строки їх виконання, та здійснюють контроль за повнотою та ефективністю виконання цієї програми;

надають консультативну допомогу з питань реабілітації та стороннього догляду, диспансерного нагляду або допомоги дітям з інвалідністю; забезпечують своєчасний огляд (переогляд) дітей з порушеннями стану здоров'я та дітей з інвалідністю.

Медико-соціальні послуги з огляду повнолітніх осіб і послуги лікарсько-консультативних комісій з огляду дітей надаються безоплатно.

Положення про порядок, умови та критерії встановлення інвалідності медико-соціальними експертними комісіями та лікарсько-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів ([1317-2009-п](#), [917-2013-п](#)) затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Особам, які звертаються для встановлення інвалідності, зумовленої наявністю анатомічних дефектів, інших необоротних порушень функцій органів і систем організму, у тому числі необоротною втратою (ампутацією) верхніх та/або нижніх кінцівок (їх частин), а також особам з інвалідністю, у яких строк переогляду настає після досягнення пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" ([1058-15](#)), відповідна група інвалідності встановлюється без зазначення строку повторного огляду (безстроково). Особам, які внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, під час безпосередньої участі у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпечення їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, отримали ушкодження, які призвели до необоротної втрати (у тому числі ампутації) верхніх та/або нижніх кінцівок (їх частин), необоротної втрати іншого органу або повної стійкої втрати органом його функцій, що призвело до інвалідності, група інвалідності встановлюється без зазначення строку повторного огляду (безстроково) та на ступінь вище визначених законодавством критеріїв встановлення групи інвалідності, але не вище І групи. Переогляд з метою підвищення групи інвалідності таким особам відбувається на підставі особистої заяви особи з інвалідністю або її законного представника у разі настання змін у стані здоров'я і працездатності особи з інвалідністю або за рішенням суду.

{ Статтю 7 доповнено частиною тринадцятою згідно із Законом N 1590-VII ([1590-18](#)) від 04.07.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017; в редакції Закону N 2318-VIII ([2318-19](#)) від 13.03.2018 }

Порядок проведення переогляду з метою підвищення групи інвалідності і вичерпний перелік ([10-2015-п](#)) анатомічних дефектів, інших необоротних порушень функцій органів і систем організму, станів та захворювань, за яких відповідна група інвалідності встановлюється без

зазначення строку повторного огляду, затверджуються Кабінетом Міністрів України.

{ Статтю 7 доповнено частиною чотирнадцятою згідно із Законом N 1590-VII ([1590-18](#)) від 04.07.2014 } { Стаття 7 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

Стаття 8. Експертиза професійної придатності осіб з інвалідністю
Експертиза професійної придатності повнолітніх осіб з інвалідністю здійснюється медико-соціальними експертними комісіями. До роботи цих комісій залучаються спеціалісти з інженерної психології (психології праці) та психології професійного відбору, педагогічні працівники, що займаються навчанням і професійною підготовкою осіб з інвалідністю, спеціалісти державної служби зайнятості.

Висновок медико-соціальної експертної комісії з професійної придатності включається в індивідуальну програму реабілітації особи з інвалідністю і є підставою для здійснення професійної орієнтації, професійної освіти і наступного працевлаштування з урахуванням побажань і думки особи з інвалідністю (дитини з інвалідністю - для навчання).

Рішення медико-соціальних експертних комісій є обов'язковими для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, реабілітаційними установами незалежно від типу і форми власності. { Частина третя статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }

Р о з д і л І І

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Стаття 9. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, у межах своїх повноважень щодо здійснення державної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю:

розробляє нормативно-правові акти з питань соціального захисту осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, здійснює контроль за додержанням законодавства, що регламентує правовідносини у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю;

організовує розроблення та впровадження державних соціальних нормативів у сфері реабілітації, Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю на основі матеріалів відповідних центральних органів виконавчої влади;

бере участь у розробленні державних і цільових програм, заходів з профілактики інвалідності та медичної, психологічної, фізичної, трудової, фізкультурно-спортивної, соціальної реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю;

організовує роботу щодо призначення та виплати державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, грошових компенсацій особам з інвалідністю на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування, замість санаторно-курортної путівки та вартості самостійного санаторно-курортного лікування, забезпечення їх соціальним обслуговуванням, технічними та іншими засобами реабілітації, автомобілями, а також санаторно-курортним лікуванням;

розробляє правові, економічні та організаційні механізми, що стимулюють ефективну діяльність закладів соціального обслуговування, реабілітаційних установ, санаторіїв для осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, підприємств та установ протезної галузі і забезпечують оптимізацію та розвиток їх мережі;

забезпечує в межах своїх повноважень контроль за виробництвом технічних та інших засобів реабілітації; { Абзац сьомий статті 9 в редакції Закону N 124-VIII ([124-19](#)) від 15.01.2015 }

здійснює методологічне забезпечення, організовує впровадження реабілітаційних заходів, визначає напрями фінансування для забезпечення потреби в технічних та інших засобах реабілітації, автомобілях, санаторно-курортному лікуванні, соціальній, трудовій та професійній реабілітації осіб з інвалідністю;

забезпечує ведення Централізованого банку даних з проблем інвалідності;

координує роботу центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій щодо імплементації та реалізації Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю (995_g71); { Абзац десятий статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

сприяє працевлаштуванню осіб з інвалідністю через державну службу зайнятості шляхом організації контролю за дотриманням нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю і сплатою сум адміністративно-господарських санкцій та пені у разі його невиконання;

разом з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями бере участь у створенні безперешкодного середовища для маломобільних категорій населення;

сприяє роботі громадських організацій, у тому числі громадських організацій осіб з інвалідністю, залучає їх до співпраці та партнерства у цій сфері;

здійснює розподіл коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для підтримки громадських організацій осіб з інвалідністю та ветеранів, що мають статус всеукраїнських;

сприяє міжнародному співробітництву у сфері реабілітації осіб з інвалідністю;

здійснює інші повноваження, визначені законами та покладені на нього актами Президента України.

{ *Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011; в редакції Закону N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012* }

Стаття 9-1. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю та ветеранів війни

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю та ветеранів війни, у межах своїх повноважень щодо здійснення державної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю:

здійснює моніторинг забезпечення осіб з інвалідністю санаторно-курортними путівками, автомобілями, технічними та іншими засобами реабілітації; виплати грошових компенсацій на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування, замість санаторно-курортної путівки та вартості самостійного санаторно-курортного лікування, аналіз відповідності розмірів цих компенсацій їх фактичним витратам;

забезпечує координацію заходів центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій щодо імплементації та реалізації Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю (995_g71), готує та подає центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, звіт про вжиті заходи та проект доповіді у Комітет з прав осіб з інвалідністю ООН; { Абзац третій статті 9-1 в редакції Закону N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

співпрацює з громадськими організаціями осіб з інвалідністю і ветеранів, здійснює моніторинг заходів, проведених цими організаціями, аналізує ефективність таких заходів;

аналізує разом із громадськими організаціями осіб з інвалідністю рівень доступності для осіб з інвалідністю та інших маломобільних категорій населення об'єктів житлово-комунального та громадського призначення, транспорту, інформації та зв'язку, а також інших об'єктів і послуг та вносить центральним і місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування пропозиції щодо створення безперешкодного середовища;

аналізує стан наповнення Централізованого банку даних з проблем інвалідності в частині забезпечення осіб з інвалідністю санаторно-курортними путівками, автомобілями, технічними та іншими засобами реабілітації, виплати грошових компенсацій на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування, замість санаторно-курортної путівки та вартості самостійного санаторно-курортного лікування;

здійснює інші повноваження, визначені законами та покладені на нього актами Президента України.

{ Закон доповнено статтею 9-1 згідно із Законом N 5462-VI ([5462-17](#))
від 16.10.2012 }

Стаття 10. Основні повноваження центральних органів виконавчої влади, які беруть участь у здійсненні державної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю

Центральні органи виконавчої влади беруть участь у здійсненні державної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю та в межах своїх повноважень забезпечують:

контроль за втіленням державної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю;

розробку нормативно-правових актів з питань соціального захисту осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, контроль за додержанням законодавства, що регламентує правовідносини у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю;

розробку галузевих програм розвитку системи реабілітації осіб з інвалідністю, а також участь у розробці таких міжгалузевих програм;

участь у розробці єдиних науково обґрунтованих державних соціальних нормативів у сфері реабілітації, критеріїв та вимог до реабілітаційних заходів, Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю, вимог щодо медичного, освітнього, науково-методичного, матеріально-технічного, фінансового і кадрового забезпечення реабілітаційних установ;

контроль якості виробів медичного призначення, технічних та інших засобів реабілітації;

затвердження типових положень про реабілітаційні установи, положень (статутів) реабілітаційних установ своєї сфери управління;

створення умов для забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення та реабілітаційними послугами; { Абзац восьмий статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

організацію професійної підготовки кадрів для системи реабілітації осіб з інвалідністю, впровадження новітніх реабілітаційних методик і технологій, передового досвіду у цій сфері;

науково-методичне керівництво, контроль за дотриманням нормативно-правових актів, державних соціальних нормативів у сфері реабілітації, критеріїв та вимог до реабілітаційних заходів, перевірку діяльності реабілітаційних установ;

доступність для осіб з інвалідністю об'єктів соціальної інфраструктури та інформації, виготовлення спеціального виробничого і побутового обладнання, пристосувань для полегшення побуту і праці цієї категорії громадян;

участь у створенні і підтримці міжвідомчого інформаційного простору з проблем інвалідності;

співробітництво з державними органами і реабілітаційними установами іноземних держав.

Стаття 11. Основні повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері реабілітації осіб з інвалідністю

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах повноважень, передбачених нормативно-правовими актами:

вживають заходів щодо розширення мережі реабілітаційних установ, у тому числі шляхом створення недержавних реабілітаційних установ;

організують виконання державних програм у сфері реабілітації осіб з інвалідністю;

організують контроль за діяльністю суб'єктів господарювання, які здійснюють реабілітаційні заходи, незалежно від підпорядкування і форми власності, за додержанням ними вимог ліцензування;

створюють умови для забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, виходячи з їх потреб та відповідно до рекомендацій медико-соціальних експертних комісій (лікарсько-консультативних комісій лікувально-профілактичних закладів), технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення, спеціальним автотранспортом та реабілітаційними послугами; { Абзац п'ятий статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

створюють умови для розвитку творчих здібностей осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, занять фізичною культурою і спортом осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю;

затверджують положення (статути) реабілітаційних установ комунальної форми власності, погоджують положення (статути) реабілітаційних установ недержавної форми власності;

організують підготовку і підвищення кваліфікації кадрів з реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, роботу з науково-методичного забезпечення реабілітаційних установ;

забезпечують реалізацію державних програм, розробляють з урахуванням соціально-економічних, демографічних та інших особливостей і фінансують регіональні, місцеві програми зазначеного напрямку;

сприяють роботі громадських організацій, у тому числі громадських організацій осіб з інвалідністю, залучають їх до співпраці та партнерства у цій сфері;

беруть участь у створенні і підтримці міжвідомчого інформаційного простору з проблем інвалідності;

організують інформування осіб з інвалідністю про зміни у законодавстві про реабілітацію осіб з інвалідністю.

Р о з д і л І І І

СИСТЕМА РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ, ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Стаття 12. Структура системи реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю

Система реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю забезпечує своєчасність, комплексність і неперервність медичної, психолого-педагогічної, фізичної, професійної, трудової, фізкультурно-спортивної, соціальної реабілітації, досягнення особами з інвалідністю, дітьми з інвалідністю оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня життєдіяльності.

Систему реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю складають:

органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які здійснюють державне управління системою реабілітації осіб з інвалідністю;

реабілітаційні установи для осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форми власності;

будинки дитини - дошкільні навчальні заклади для дітей з вадами фізичного та/або розумового розвитку віком до чотирьох років незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форми власності;

спеціальні та санаторні дошкільні навчальні заклади (ясла-садки) компенсуючого типу для дітей віком від двох до семи (восьми) років, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку, тривалого лікування та реабілітації, незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форми власності;

дошкільні навчальні заклади (ясла-садки) комбінованого типу для дітей віком від двох місяців до шести (семи) років, у складі яких можуть бути групи загального розвитку, компенсуючого типу, сімейні, прогулянкові, в яких забезпечується дошкільна освіта з урахуванням стану здоров'я дітей, їх розумового, психологічного, фізичного розвитку, незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форми власності;

дошкільні навчальні заклади (центри розвитку дитини) системи освіти, в яких забезпечуються фізичний, розумовий і психологічний розвиток, корекція психологічного і фізичного розвитку, оздоровлення дітей, які відвідують інші навчальні заклади чи виховуються вдома;

спеціальні загальноосвітні школи (школи-інтернати) - загальноосвітні навчальні заклади системи освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку;

загальноосвітні санаторні школи (школи-інтернати) - загальноосвітні навчальні заклади I-III ступенів з відповідним профілем системи освіти для дітей, які потребують тривалого лікування;

навчальні заклади, які належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сферах трудових відносин, соціального захисту населення; { Абзац десятий частини другої статті 12 в редакції Закону N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }

установи соціального обслуговування осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форми власності;

санаторно-курортні установи, які належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сферах трудових відносин, соціального захисту населення; { Абзац дванадцятий частини другої статті 12 в редакції Закону N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }

протезно-ортопедичні підприємства незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форми власності;

установи культури, санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських організацій осіб з інвалідністю;

академічні та галузеві науково-дослідні, науково-методичні установи, які беруть участь у здійсненні державної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю.

Стаття 13. Типи реабілітаційних установ

Реабілітаційні установи залежно від змісту реабілітаційних заходів, які вони здійснюють, відносяться до таких типів:

- медичної реабілітації;
- медико-соціальної реабілітації;
- соціальної реабілітації;
- психолого-педагогічної реабілітації;
- фізичної реабілітації;
- професійної реабілітації;
- трудової реабілітації;
- фізкультурно-спортивної реабілітації.

Реабілітаційні установи можуть мати змішаний тип.

Стаття 14. Створення та припинення діяльності реабілітаційних установ

Реабілітаційні установи в Україні створюються на основі державної, комунальної і приватної власності, а також шляхом об'єднання майна різних форм власності.

Порядок створення, реорганізації та ліквідації реабілітаційних установ встановлюється законом.

Потреба в державних реабілітаційних установах визначається відповідно до соціально-економічних і демографічних потреб України та її регіонів центральними органами виконавчої влади в межах своїх повноважень. Рішення про їх створення приймаються Кабінетом Міністрів України, міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади.

{ Частина третя статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }

Потребу в комунальних реабілітаційних установах визначають місцеві органи виконавчої влади. Рішення про їх створення приймаються органами місцевого самоврядування.

Реабілітаційні установи, засновані на приватній власності (в тому числі власності громадських організацій), можуть надавати реабілітаційні послуги на професійній основі за рахунок власних коштів, залучених коштів

або коштів державного чи місцевих бюджетів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Реабілітаційні установи незалежно від свого статусу і відомчої підпорядкованості забезпечують якість реабілітації (абілітації) відповідно до державних соціальних нормативів у сфері реабілітації, критеріїв і вимог до реабілітаційних заходів.

{ Частина сьому статті 14 виключено на підставі Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

Стаття 15. Державні соціальні нормативи у сфері реабілітації
(*Стаття 15 набирає чинності з 1 січня 2007 року згідно з пунктом 1 розділу IX цього Закону*)

Державні соціальні нормативи у сфері реабілітації осіб з інвалідністю встановлюють вимоги до змісту та обсягу реабілітаційних заходів з відновлення та компенсації обмежених функціональних можливостей особи з інвалідністю з урахуванням оцінки стану її здоров'я щодо здатності до самообслуговування, самостійного пересування, спілкування, контролювання своєї поведінки, навчання і зайняття трудовою діяльністю.

{ Частина перша статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

Державні соціальні нормативи у сфері реабілітації осіб з інвалідністю ([z0408-15](#)) розробляються центральними органами виконавчої влади у межах їх повноважень, за участю реабілітаційних установ, відповідних науково-дослідних установ, на основі наукових досліджень.

Стаття 16. Державна типова програма реабілітації осіб з інвалідністю

Державна типова програма реабілітації осіб з інвалідністю встановлює гарантований державою перелік послуг з медичної, психолого-педагогічної, фізичної, професійної, трудової, фізкультурно-спортивної, побутової і соціальної реабілітації, технічних та інших засобів реабілітації, виробів медичного призначення, які надаються особі з інвалідністю, дитині з інвалідністю з урахуванням фактичних потреб залежно від віку, статі, виду захворювання безоплатно або на пільгових умовах.

Державна типова програма реабілітації осіб з інвалідністю розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, за участю інших центральних органів виконавчої влади, які здійснюють державне управління системою реабілітації осіб з інвалідністю, з урахуванням пропозицій всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю.

Державна типова програма реабілітації осіб з інвалідністю ([1686-2006-II](#)) і порядок її реалізації погоджуються Радою у справах осіб з інвалідністю при Кабінеті Міністрів України та затверджуються Кабінетом Міністрів України.

{ Частина третя статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

Розділ IV

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ УСТАНОВ

Стаття 17. Організація реабілітаційного процесу

Реабілітаційний процес включає такі складові:

відновлювальні медичні заходи, реконструктивна хірургія, ендопротезування, протезування, ортезування, санаторно-курортне лікування;

медична, медико-соціальна, соціальна, психологічна, психолого-педагогічна, фізична, професійна, трудова, фізкультурно-спортивна реабілітація, соціальна адаптація;

забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення;

освіта, професійна орієнтація, сприяння в працевлаштуванні, виробнича адаптація;

фізкультурно-спортивні заходи, оздоровлення.

Реабілітаційні установи здійснюють комплексну реабілітацію осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю шляхом реалізації соціально-економічних, медичних, фізичних, психологічних, педагогічних, професійних та інших заходів відновлювального характеру, спрямованих на попередження прогресування патологічного процесу, усунення чи максимально можливу компенсацію обмежень життєдіяльності, відновлення здоров'я та трудових навичок осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, корекцію психічних процесів, здобуття ними освіти, їх трудову зайнятість незалежно від категорії і причин інвалідності.

Реабілітаційні установи можуть створювати реабілітаційні комісії, до складу яких входять провідні фахівці реабілітаційної установи та представники місцевих органів виконавчої влади відповідно до типу реабілітаційної установи.

Реабілітаційні комісії здійснюють:

планування навчально-виховної та корекційно-відновлювальної роботи, контроль за її ефективністю;

визначення реабілітаційних технологій, строків і тривалості проходження реабілітації особою з інвалідністю, дитиною з інвалідністю відповідно до їх індивідуальної програми реабілітації з урахуванням реабілітаційного потенціалу особи з інвалідністю та реабілітаційного прогнозу;

контроль за виконанням індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю;

забезпечення послідовності, комплексності і безперервності виконання реабілітаційних заходів, оцінку їх результатів та ефективності;

внесення змін до індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю у разі необхідності її оперативного коригування;

затвердження висновку про виконання індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю.

Стаття 18. Організація медичного обслуговування в реабілітаційних установах

Заклади охорони здоров'я проводять медичний огляд осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, які проходять реабілітацію, моніторинг і корекцію стану здоров'я, здійснення лікувально-профілактичних заходів.

Особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, які проходять реабілітацію в реабілітаційних установах державної і комунальної форм власності, надається безоплатне медичне обслуговування.

Контроль за станом здоров'я осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, які проходять реабілітацію, покладається на структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій незалежно від відомчого підпорядкування реабілітаційних установ, їх типу і форми власності.

{ Частина третя статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }

Порядок організації і перелік медичних послуг, що надаються реабілітаційними установами державної і комунальної форм власності, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 19. Організація психологічної підтримки в реабілітаційних установах

Для організації психологічної підтримки і супроводу осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, їх сімей у реабілітаційних установах може створюватися психологічна служба.

На психологічну службу покладаються функції щодо:

забезпечення єдності психолого-педагогічних і медико-соціальних рекомендацій, професійного відбору та професійного навчання;

діагностики та розвитку задатків і здібностей до професії;

формування свідомого підходу до вибору (зміни) професії, спеціальності, виду та місця трудової діяльності відповідно до стану здоров'я, індивідуальних особливостей і потреб галузей економіки;

створення сприятливих психологічних умов для розвитку задатків, здібностей, професійно важливих якостей особистості;

психологічного супроводу та систематичної психологічної підтримки в процесі професійної адаптації після працевлаштування;

забезпечення психологічної підтримки та супроводу сім'ї особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю;

участі у підготовці та перепідготовці спеціалістів для реабілітаційних установ.

Особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, які проходять реабілітацію в реабілітаційних установах державної і комунальної форм власності, послуги психологічних служб надаються безоплатно.

Стаття 20. Організація харчування в реабілітаційних установах

Організація та відповідальність за якість харчування в реабілітаційних установах незалежно від відомчого підпорядкування, типу, форми власності покладається на засновників (власників) і керівників реабілітаційних установ.

Харчування осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, які проходять реабілітацію в реабілітаційних установах державної і комунальної форм власності, здійснюється безоплатно.

Порядок організації і норми харчування осіб, які проходять реабілітацію в реабілітаційних установах, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 21. Наукове і методичне забезпечення реабілітаційних установ

Наукове і методичне забезпечення реабілітаційних установ державної і комунальної форм власності здійснюють центральні органи виконавчої влади, які в межах своїх повноважень беруть участь у формуванні і реалізації державної соціальної політики та/або здійснюють заходи з реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю.

{ Частина перша статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }

Наукові дослідження у сфері реабілітації осіб з інвалідністю на замовлення центральних органів виконавчої влади здійснюють Національна академія наук України, Академія медичних наук України, Академія педагогічних наук України, академічні, галузеві науково-дослідні інститути, інші науково-методичні установи.

Стаття 22. Кадрове забезпечення реабілітаційних установ

Навантаження, тривалість і режим робочого часу, тривалість і види відпусток працівників реабілітаційних установ державної і комунальної форм власності встановлюються відповідно до нормативно-правових актів і не залежать від відомчої підпорядкованості, типу реабілітаційних установ.

Умови оплати праці працівників реабілітаційних установ державної і комунальної форм власності визначаються згідно із законодавством незалежно від відомчої підпорядкованості.

Умови оплати праці та штатна чисельність працівників недержавних реабілітаційних установ, заснованих на приватній власності (у тому числі власності громадських організацій), встановлюються власником (засновником).

Р о з д і л V

СКЛАДОВІ СИСТЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Стаття 23. Індивідуальна програма реабілітації особи з інвалідністю

Індивідуальна програма реабілітації особи з інвалідністю розробляється відповідно до Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю для повнолітніх осіб з інвалідністю - медико-соціальною експертною комісією, для дітей з інвалідністю - лікарсько-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів. Визначення конкретних обсягів, методів і термінів проведення реабілітаційних заходів, які повинні бути здійснені щодо особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю, кошторис витрат за рахунок бюджетних коштів чи загальнообов'язкового державного соціального страхування, а також контроль за виконанням індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю в межах своїх повноважень здійснюють медико-соціальні експертні комісії (лікарсько-консультаційні комісії лікувально-профілактичних закладів - щодо дітей з інвалідністю),

місцева державна адміністрація, служби зайнятості, реабілітаційні установи, розпорядники відповідних коштів.

Обсяг реабілітаційних заходів, що передбачається індивідуальною програмою реабілітації особи з інвалідністю, не може бути меншим від передбаченого Державною типовою програмою реабілітації осіб з інвалідністю.

Індивідуальна програма реабілітації особи з інвалідністю є обов'язковою для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, реабілітаційними установами, підприємствами, установами, організаціями, в яких працює або перебуває особа з інвалідністю, дитина з інвалідністю, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, типу і форми власності.

Індивідуальна програма реабілітації має для особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю рекомендаційний характер. Особа з інвалідністю (законний представник дитини з інвалідністю) має право відмовитися від будь-якого виду, форми та обсягу реабілітаційних заходів, передбачених її індивідуальною програмою реабілітації, або від усієї програми в цілому. Особа з інвалідністю (законний представник недієздатної особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю) бере участь у виборі конкретних технічних та інших засобів реабілітації, виробів медичного призначення, реабілітаційних послуг і санаторно-курортного лікування тощо в межах її індивідуальної програми реабілітації у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{ Частина четверта статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законами N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011, N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

Положення про індивідуальну програму реабілітації особи з інвалідністю ([757-2007-п](#)), порядок її фінансування та реалізації затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 24. Види реабілітаційних заходів

Відповідно до Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю можуть здійснюватися такі види реабілітаційних заходів щодо осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю:

медичні, які передбачають медикаментозне лікування, відновлювальну терапію, реконструктивну хірургію, ендопротезування, забезпечення виробами медичного призначення, протезуванням, ортезуванням;

фізичні, які передбачають відновлення, покращення, стабілізацію, координацію рухових дій, уміння користуватися протезами, ортезами та іншими технічними засобами реабілітації, що поліпшують самообслуговування, адаптацію особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю в суспільному житті;

психологічні, які мають на меті психокорекцію якостей і функцій особи з інвалідністю, її мотивації до життєдіяльності та праці, профілактику негативних психічних станів, навчання прийомів і методів психологічної саморегуляції; { Абзац четвертий статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

професійні, які передбачають сприяння у професійному навчанні і професійній адаптації;

трудові, які передбачають раціональне працевлаштування і психологічну підтримку в процесі професійної адаптації до виробничих умов;

соціальні, які передбачають соціально-побутову адаптацію і соціально-середовищну орієнтацію, соціальне обслуговування, забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення;

психолого-педагогічні, які передбачають психологічну і педагогічну корекцію розвитку;

фізкультурно-спортивні, які передбачають фізкультурно-спортивну підготовку та адаптацію, організацію і проведення фізкультурно-оздоровчих і спортивних занять.

Стаття 25. Форми реабілітаційних заходів

Основними формами реабілітаційних заходів є:

надання реабілітаційних послуг;

забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення;

матеріальне забезпечення.

Реабілітаційні послуги надаються особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю в установах і закладах системи реабілітації осіб з інвалідністю, а також у разі потреби за місцем проживання особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю.

Для забезпечення догляду за особою з інвалідністю, дитиною з інвалідністю з важкими формами інвалідності у разі тимчасової відсутності осіб, які доглядають за нею (під час хвороби, відпустки, у вихідні дні), органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування створюють відділення тимчасового перебування осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю при установах соціального обслуговування, реабілітаційних установах, а також можуть створювати будинки тимчасового перебування осіб з інвалідністю.

{ Частина третя статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

Порядок здійснення реабілітаційних заходів визначається Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, інших центральних органів виконавчої влади в межах їх повноважень.

Стаття 26. Засоби реабілітації осіб з інвалідністю

{ Стаття 26 набирає чинності з 1 січня 2007 року згідно з пунктом 1 розділу IX цього Закону }

Держава гарантує розробку, виробництво технічних та інших засобів реабілітації та закупівлю спеціального автотранспорту, виробів медичного призначення та забезпечення ними осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю для соціальної адаптації, полегшення умов праці і побуту, спілкування осіб

з інвалідністю, дітей з інвалідністю, поширює інформацію про таку продукцію.

{ Частина перша статті 26 в редакції Закону N 4064-VI ([4064-17](#)) від 18.11.2011 }

Технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю є: протезно-ортопедичні вироби, у тому числі ортопедичне взуття; { Абзац другий частини другої статті 26 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

спеціальні засоби для самообслуговування та догляду; { Абзац третій частини другої статті 26 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

засоби для пересування; { Абзац четвертий частини другої статті 26 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

допоміжні засоби для особистої рухомості, переміщення та підйому; { Абзац п'ятий частини другої статті 26 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

меблі та оснащення; { Абзац шостий частини другої статті 26 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

спеціальні засоби для орієнтування, спілкування та обміну інформацією; { Абзац сьомий частини другої статті 26 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

спеціальні засоби для освіти (включаючи літературу для сліпих) і зайняття трудовою діяльністю; { Абзац частини другої статті 26 в редакції Закону N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

спеціальне фізкультурно-спортивне обладнання і спорядження, спортивний інвентар.

Виробами медичного призначення є прилади, комплекси, системи обладнання, інструменти, пристрої, імплантанти, приладдя, матеріали або інші вироби, призначені для діагностики, лікування та профілактики захворювань.

Рішення про забезпечення осіб з інвалідністю технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення приймається медико-соціальними експертними комісіями (лікарсько-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів - щодо дітей з інвалідністю) на підставі медичних показань і протипоказань, а також соціальних критеріїв.

За медичними показаннями встановлюється необхідність надання особі з інвалідністю технічних та інших засобів реабілітації, виробів медичного призначення, що забезпечують компенсацію або усунення стійких обмежень життєдіяльності особи з інвалідністю.

За соціальними критеріями встановлюється необхідність надання особі з інвалідністю технічних та інших засобів реабілітації, виробів медичного призначення для відновлення втрачених або придбання нових професійних знань, навичок та умінь, соціальної адаптації, занять фізичною культурою і спортом, задоволення духовних потреб, дозвілля.

Облік осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, які забезпечуються технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення, спеціальним автотранспортом, у межах повноважень здійснюють місцева державна адміністрація і охорони здоров'я.

{ Частина сьома статті 26 в редакції Закону N 4064-VI ([4064-17](#)) від 18.11.2011 }

Безкоштовне забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації за індивідуальною заявкою особи з інвалідністю, послугами з післягарантійного ремонту здійснюється у вигляді грошової допомоги особам з інвалідністю для оплати вартості виданих виробів та наданих послуг шляхом безготівкового перерахування коштів підприємствам, що виконали зазначені заявки та відповідають кваліфікаційним вимогам, ([z1211-16](#)) які визначені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення.

{ Частина статті 26 в редакції Закону N 4064-VI ([4064-17](#)) від 18.11.2011 }

Перелік технічних та інших засобів реабілітації, порядок забезпечення ними осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю ([999-2006-п](#), [1652-2006-п](#)) затверджуються Кабінетом Міністрів України.

{ Частина дев'ята статті 26 в редакції Закону N 4064-VI ([4064-17](#)) від 18.11.2011 }

Діти з інвалідністю мають пріоритетне право на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення.

Технічні та інші засоби реабілітації та комплектуючі до них, що випускаються в умовах серійного виробництва (крім медичних виробів та допоміжних засобів до них, на які поширюється дія технічного регламенту щодо медичних виробів), підлягають сертифікації в державній системі сертифікації відповідно до Декрету Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 року N 46-93 ([46-93](#)) "Про стандартизацію і сертифікацію".

{ Частина одинадцята статті 26 в редакції Закону N 124-VIII ([124-19](#)) від 15.01.2015 }

{ Частину дванадцятую статті 26 виключено на підставі Закону N 124-VIII ([124-19](#)) від 15.01.2015 }

У разі реалізації несертифікованої продукції виробник (продавець) несе відповідальність згідно із законом.

Протезно-ортопедичні підприємства здійснюють розробку, виробництво, реалізацію технічних та інших засобів реабілітації, виробів медичного призначення, що компенсують чи відновлюють порушені або втрачені функції організму, а також надають послуги з обслуговування і ремонту зазначеної продукції.

Протезно-ортопедичні підприємства користуються режимом найбільшого сприяння, що полягає у наданні пільг з оподаткування, виділенні земельних ділянок і виробничих приміщень, які перебувають у державній або комунальній власності, у визначеному законом порядку.

{ Частина п'ятнадцята статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4064-VI ([4064-17](#)) від 18.11.2011 }

Протезно-ортопедичні підприємства здійснюють свою діяльність на підставі її ліцензування. Обов'язковою умовою ліцензування є відповідність виробничої бази підприємства заявленій номенклатурі технічних та інших засобів реабілітації, виробів медичного призначення, відповідна кваліфікаційна підготовка спеціалістів, наявність повної нормативно-технічної бази, яка регламентує вимоги щодо надійності і технології їх виготовлення, необхідна документація системи контролю якості.

Ліцензування діяльності протезно-ортопедичних підприємств у межах своїх повноважень здійснюють центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, охорони здоров'я.

{ Частина сімнадцята статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законами N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012, N 124-VIII ([124-19](#)) від 15.01.2015 }

Стаття 27. Виплата грошових компенсацій при реалізації індивідуальних програм реабілітації осіб з інвалідністю

Грошові компенсації особам з інвалідністю, на дітей з інвалідністю при реалізації індивідуальних програм реабілітації осіб з інвалідністю виплачуються у випадках, коли передбачений індивідуальною програмою реабілітації особи з інвалідністю і Державною типовою програмою реабілітації осіб з інвалідністю засіб або послуга реабілітації, які повинні бути надані особі з інвалідністю, дитині з інвалідністю безоплатно, не можуть бути надані чи якщо особа з інвалідністю (законний представник дитини з інвалідністю) придбала відповідний засіб або оплатила послугу за власний рахунок.

{ Частина перша статті 27 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

Зазначені грошові компенсації призначають і виплачують місцева державна адміністрація з урахуванням дотримання особою з інвалідністю індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю.

Розміри грошових компенсацій особам з інвалідністю, на дітей з інвалідністю визначаються відповідно до вартості технічних та інших засобів та/або послуг реабілітації, виробів медичного призначення, які повинні бути надані особі з інвалідністю, дитині з інвалідністю безоплатно або на пільгових умовах згідно з Державною типовою програмою реабілітації осіб з інвалідністю.

Порядок виплати і розміри грошових компенсацій на послуги з реконструктивної хірургії та ендопротезування, технічні та інші засоби реабілітації, вироби медичного призначення, послуги з реабілітації, професійної освіти при реалізації індивідуальних програм реабілітації осіб з інвалідністю визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 28. Виплата грошових компенсацій на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування

Грошові компенсації на бензин, ремонт і технічне обслуговування спеціального автотранспорту та на транспортне обслуговування виплачуються особам з інвалідністю, на дітей з інвалідністю, які відповідно до законодавства мають право на забезпечення спеціальним автотранспортом.

Грошова компенсація на транспортне обслуговування виплачується особам з інвалідністю, законним представникам дітей з інвалідністю, які перебувають на обліку для одержання автомобілів, а також які мають право на забезпечення автомобілями і за власним бажанням відмовилися від їх одержання і бажають отримувати грошову компенсацію чи які не одержали автомобілі у зв'язку з протипоказаннями для їх керування.

Після одержання особою з інвалідністю, законним представником дитини з інвалідністю спеціального автотранспорту виплата їй грошової компенсації на транспортне обслуговування припиняється і виплачується грошова компенсація на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобіля.

{ Частина третя статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

Грошова компенсація на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів виплачується особам з інвалідністю, законним представникам дітей з інвалідністю, які забезпечені автомобілями безоплатно чи на пільгових умовах або які мають право на забезпечення спеціальним автотранспортом безоплатно чи на пільгових умовах, але не одержали його і користуються автомобілями, придбаними за власні кошти.

Грошові компенсації на бензин, ремонт і технічне обслуговування спеціального автотранспорту та на транспортне обслуговування призначають і виплачують місцева державна адміністрація.

Порядок виплати і розміри грошових компенсацій на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування ([228-2007-п](#)) визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 29. Виплата грошової компенсації замість санаторно-курортної путівки та компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування

Грошова компенсація замість санаторно-курортної путівки і компенсація вартості самостійного санаторно-курортного лікування виплачується особам з інвалідністю, законним представникам дітей з інвалідністю на підставі медичних рекомендацій відповідно до законодавства, що визначає їх право на безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням.

Грошову компенсацію замість санаторно-курортної путівки і компенсацію вартості самостійного санаторно-курортного лікування призначає і виплачує місцевий орган виконавчої влади, який відповідно до своїх повноважень забезпечує санаторно-курортне лікування осіб з інвалідністю, категорії яких визначені законом.

Порядок ([150-2007-п](#)) виплати і розміри грошової компенсації замість санаторно-курортної путівки і компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 30. Учасники реабілітаційного процесу

Учасниками реабілітаційного процесу є:

педагогічні, медичні, соціальні, музичні працівники, психологи, психотерапевти, спортивні тренери, майстри виробничого навчання реабілітаційної установи, реабілітологи, перекладачі жестової мови та інші фахівці, пов'язані з реабілітаційним процесом; { Абзац другий статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

особи з інвалідністю, діти з інвалідністю, які проходять реабілітацію; законні представники осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю.

Стаття 31. Основні права осіб з інвалідністю при проведенні реабілітації

При здійсненні реабілітаційних заходів особи з інвалідністю мають право на:

поважливе і гуманне ставлення з боку працівників реабілітаційних установ;

вибір виду реабілітації і реабілітаційної установи;

отримання інформації про свої права, обов'язки, умови та форми здійснення реабілітаційних заходів;

відмову від реабілітаційних заходів;

конфіденційність інформації особистого характеру, в тому числі стосовно особливостей і характеру ураження здоров'я;

захист своїх прав і законних інтересів, у тому числі в судовому порядку.

Особи з інвалідністю, законні представники дітей з інвалідністю мають право брати участь у розробці реабілітаційних заходів. Законні представники дітей з інвалідністю мають право брати участь у процесі проведення реабілітаційних заходів.

При здійсненні реабілітаційних заходів діти з інвалідністю користуються всіма правами, визначеними в цій статті для осіб з інвалідністю. Права дітей з інвалідністю реалізуються за рішенням чи за участі їх законних представників.

Особи з інвалідністю, діти з інвалідністю, які проходять реабілітацію в реабілітаційних установах, забезпечуються реабілітаційними установами безоплатним транспортним обслуговуванням у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері праці та соціальної політики.

{ Частина четверта статті 31 в редакції Закону N 2078-VIII ([2078-19](#)) від 06.06.2017 }

Стаття 32. Порядок і умови отримання реабілітаційних послуг

Особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, у тому числі з важкими формами інвалідності, які потребують реабілітації відповідно до висновків медико-соціальних комісій, створюються необхідні умови для отримання реабілітаційних послуг.

Для отримання реабілітаційних послуг, визначених індивідуальною програмою реабілітації особи з інвалідністю, в реабілітаційній установі державної або комунальної форми власності особа з інвалідністю, законний представник дитини з інвалідністю повинна/повинен звернутися з письмовою заявою до місцевої державної адміністрації за місцем проживання.

{ Частина друга статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

Для отримання реабілітаційних послуг у недержавній реабілітаційній установі особа з інвалідністю, законний представник дитини з інвалідністю повинна/повинен звернутися до цієї реабілітаційної установи.

{ Частина третя статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

У разі неможливості реабілітації особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю в Україні і за наявності відповідних коштів центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, охорони здоров'я, в межах своїх повноважень приймають рішення про направлення особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю на реабілітацію за кордон.

{ Частина четверта статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }

Стаття 33. Медична реабілітація

Медична реабілітація осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю здійснюється в лікувально-профілактичних закладах, реабілітаційних установах відповідного типу.

Медична реабілітація включає всі види відновного лікування у стаціонарних, амбулаторних і санаторно-курортних умовах, диспансерне спостереження, профілактичні заходи, а також реконструктивну хірургію, протезування та ортезування.

При виникненні у хворих дефекту здоров'я в результаті захворювання або травми, у тому числі при переході захворювання в хронічну стадію, медико-соціальні експертні комісії (лікарсько-консультативні комісії лікувально-профілактичних закладів - для неповнолітніх) або реабілітаційні установи складають відповідний розділ індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю.

Конкретні обсяги, методи, місце реалізації і строки проведення реабілітаційних заходів визначаються в індивідуальній програмі реабілітації особи з інвалідністю.

Особа з інвалідністю, діти з інвалідністю з важкими формами інвалідності, які згідно з медичним висновком потребують постійного стороннього догляду, забезпечуються медичним патронажем (повсякденною допомогою) за місцем проживання (вдома). У разі необхідності медичний патронаж здійснюють виїзні реабілітаційні бригади.

Стаття 34. Рання реабілітація дітей з інвалідністю

Рання реабілітація дітей з інвалідністю раннього віку (до 7 років) спрямовується на зменшення або подолання фізичних, психічних розладів та інтелектуальних вад, набуття побутових та соціальних навичок, розвиток здібностей, поступову повну або часткову інтеграцію в суспільство.

Рання реабілітація забезпечує комплексний підхід до дитини з інвалідністю, який полягає в поєднанні різних видів та форм реабілітації, передбачає залучення до реабілітаційного процесу батьків або осіб, які їх замінюють, включає соціальну, психологічну, освітню, консультативну допомогу сім'ям, в яких виховуються діти з інвалідністю, за місцем їх проживання (вдома).

Рання реабілітація дітей з інвалідністю здійснюється відповідно до їх індивідуальних програм реабілітації і супроводжується медичним і психологічним спостереженням за ними.

Стаття 35. Фізична реабілітація

Фізична реабілітація передбачає відновлення та/або компенсацію втрачених функцій організму, досягнення фізичної самостійності та активності, покращення фізичного стану життєдіяльності особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю.

Фізична реабілітація осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю здійснюється відповідно до індивідуальної програми реабілітації, яка розробляється на підставі фізичного обстеження та визначає комплекс фізичних вправ і рекомендацій особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю стосовно їх послідовності, дозованості, тривалості тощо, спрямованих на поліпшення діяльності організму і координації вправності рухів, відновлення фізичної дієздатності, підтримання нормального рівня життєдіяльності.

Стаття 36. Психологічна реабілітація

Психологічна реабілітація здійснюється за наявності психологічних проблем, пов'язаних з інвалідністю особи, у тому числі у сім'ї, та у випадках виявлення порушень та/або відхилень у психічній діяльності, поведінці особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю.

Медико-соціальні експертні комісії (лікарсько-консультативні комісії лікувально-профілактичних закладів - щодо дітей з інвалідністю) або реабілітаційні установи проводять психологічну діагностику особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю, визначають в індивідуальній програмі реабілітації особи з інвалідністю методи, засоби, строки і процедуру їх психологічної реабілітації (консультування, корекції, профілактики, професійної освіти), організують психопрофілактичну та психокорекційну роботу з сім'єю особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю.

{ Частина друга статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

При здійсненні психологічної реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю з відхиленнями у психічній сфері навчають прийомів, методів саморегуляції, самовиховання, самонавчання з метою зниження в

реальних умовах життєдіяльності негативних психічних станів, формування позитивних мотивацій, соціальних установок на життя та професію.

Стаття 37. Соціальна реабілітація

Соціальна реабілітація (абілітація) спрямовується на оптимізацію і коригування ставлення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю до своїх вад, становища в сім'ї та суспільстві, виховання у них навичок до самообслуговування, адаптацію в навколишньому середовищі.

Соціальна реабілітація (абілітація) передбачає навчання особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю основних соціальних навичок (особиста гігієна, самообслуговування, пересування, спілкування тощо), пристосування побутових умов до потреб особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю, соціально-побутове влаштування та обслуговування, педагогічну корекцію для осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю з метою вироблення та підтримання навичок автономного проживання, стереотипів безпечної поведінки, опанування навичками захисту власних прав та інтересів, самоаналізу та отримання навичок позитивного сприйняття себе та оточуючих, навичок спілкування, забезпечення автономного проживання у суспільстві з необхідною підтримкою (соціальний, медичний, юридичний супровід, побутові послуги), протезування, ортезування, забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю технічними та іншими засобами реабілітації, санаторно-курортне лікування відповідно до медичних показань.

Особи з інвалідністю, діти з інвалідністю з важкими формами інвалідності, які згідно з медичним висновком потребують постійного стороннього догляду, забезпечуються соціальним, педагогічним і психологічним патронажем (повсякденною допомогою) за місцем проживання (вдома). У разі необхідності послуги з соціального і педагогічного патронажу надають виїзні реабілітаційні бригади.

Соціальна реабілітація здійснюється відповідно до індивідуальних програм реабілітації особи з інвалідністю та в разі необхідності супроводжується медичним спостереженням за особами з інвалідністю, дітьми з інвалідністю.

Стаття 38. Професійна реабілітація

Професійна реабілітація передбачає відновлення знижених або втрачених професійних функцій, відбір професії та адаптацію до неї особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю, поновлення трудової діяльності особи з інвалідністю в колишній або в новій професії.

Професійна реабілітація включає заходи із забезпечення зайнятості осіб з інвалідністю, експертизи потенційних професійних здібностей, професійної орієнтації, професійної підготовки, підготовки робочого місця, професійно-виробничої адаптації, раціонального працевлаштування, динамічного контролю за раціональністю працевлаштування і успішністю професійно-виробничої адаптації.

Професійна реабілітація (професійний відбір, професійна орієнтація, професійна освіта, професійні підготовка, перепідготовка, перекваліфікація, раціональне працевлаштування) спрямовується на

забезпечення конкурентоспроможності особи з інвалідністю на ринку праці і її трудового влаштування як у звичайних виробничих умовах, так і у спеціально створених умовах праці.

{ Частина третя статті 38 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII ([2249-19](#)) від 19.12.2017 }

Професійна орієнтація осіб з інвалідністю у працездатному віці, дітей з інвалідністю здійснюється відповідно до індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю для підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці, визначення можливостей до професійної підготовки, перепідготовки і наступного працевлаштування.

Послуги з професійної орієнтації дітям з інвалідністю надають спеціальні загальноосвітні школи (школи-інтернати), загальноосвітні санаторні школи (школи-інтернати) за участю, у разі необхідності, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, реабілітаційних установ.

{ Частина п'ята статті 38 із змінами, внесеними згідно із Законом N 878-VI ([878-17](#)) від 15.01.2009 }

Професійну орієнтацію осіб з інвалідністю у працездатному віці, які мають бажання працювати і зареєстровані у державній службі зайнятості, може здійснювати державна служба зайнятості.

Держава гарантує особам з інвалідністю право на безоплатне отримання професійної освіти і пов'язане з цим обслуговування відповідно до індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю.

Особи з інвалідністю, діти з інвалідністю з важкими формами інвалідності, які потребують спеціальних умов для одержання професійної освіти, за своїм бажанням можуть навчатися у спеціальних навчальних закладах чи в навчальних закладах загального типу, де створюються відповідні умови згідно з державними соціальними нормативами, та у разі необхідності - за навчальними програмами, адаптованими для навчання осіб, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку.

У разі неможливості здійснювати професійну освіту осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю у загальних і спеціальних навчальних закладах їх навчання організовується (за їх згодою або за згодою їх законних представників) вдома за індивідуальними навчальними планами, якщо ця форма допускається змістом професійного навчання за визначеною спеціальністю.

Професійна підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації осіб з інвалідністю, зареєстрованих у державній службі зайнятості, може здійснюватися державною службою зайнятості і підприємствами, установами, закладами, з якими державною службою зайнятості укладені договори.

Професійна реабілітація осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю здійснюється відповідно до індивідуальних програм реабілітації осіб з інвалідністю та в разі необхідності супроводжується медичним спостереженням за ними.

Стаття 39. Трудова реабілітація

Трудова реабілітація передбачає тренування відновленої моторної здатності з використанням засобів реабілітації з метою створення особі з інвалідністю, дитині з інвалідністю умов для праці по можливості у звичайному виробничому середовищі за допомогою індивідуальних заходів.

Індивідуальні заходи, що розробляються з урахуванням здібностей і бажань особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю, повинні передбачати:

створення умов для отримання найвищої можливої професійної кваліфікації;

працевлаштування (професійну освіту, професійні підготовку, перепідготовку, перекваліфікацію), при якому інвалідність якнайменше заважатиме виконанню професійних обов'язків;

приспосовування робочого місця (місця навчання) з урахуванням безпеки та особливих потреб особи з інвалідністю;

використання спеціальних пристосувань та/або одягу, необхідного у зв'язку з характером інвалідності.

Трудова реабілітація осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю здійснюється відповідно до їх індивідуальних програм реабілітації та в разі необхідності супроводжується медичним спостереженням за ними.

Стаття 40. Фізкультурно-спортивна реабілітація

Фізкультурно-спортивна реабілітація спрямовується на підвищення рухової активності, оздоровлення, формування компенсаторних функцій організму і позитивної мотивації в осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю до суспільної адаптації.

Фізкультурно-спортивну реабілітацію, проведення з особами з інвалідністю, дітьми з інвалідністю фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів організовують центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, освіти, молоді, фізичної культури та спорту.

{ Частина друга статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }

Особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю послуги з фізкультурно-спортивної реабілітації реабілітаційними установами державної і комунальної форм власності надаються безоплатно.

Фізкультурно-спортивна реабілітація осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю здійснюється відповідно до їх індивідуальних програм реабілітації та супроводжується медичним спостереженням за ними.

Розділ VI

ФІНАНСОВЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ, ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Стаття 41. Інформаційне забезпечення системи реабілітації осіб з інвалідністю

Інформаційні ресурси у сфері реабілітації осіб з інвалідністю формуються у вигляді централізованого банку даних з проблем інвалідності, що містить дані про реабілітаційні установи, характер і причини інвалідності,

освітній і професійний рівень осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, склад сім'ї, рівень доходів, потребу і забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення, реабілітаційними послугами, санаторно-курортним лікуванням, спеціальним автотранспортом тощо.

{ Частина перша статті 41 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

Інформаційні ресурси у сфері реабілітації осіб з інвалідністю формуються і підтримуються в межах своїх повноважень:

на центральному рівні - центральними органами виконавчої влади, які беруть участь у здійсненні державної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю;

на місцевому рівні - органами виконавчої влади Автономної Республіки Крим, відповідними підрозділами обласних, Київської та Севастопольської міських, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій та органами місцевого самоврядування. *{ Абзаци третій та четвертий частини другої статті 41 замінено одним абзацом згідно із Законом N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }*

Одержання, використання, поширення та зберігання конфіденційних даних, що містяться в інформаційних ресурсах, здійснюється з дотриманням вимог законодавства.

На підставі даних інформаційних ресурсів органи виконавчої влади здійснюють соціальний моніторинг, планування і прогнозування потреб осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю у технічних та інших засобах реабілітації, виробів медичного призначення та реабілітаційних послугах.

{ Частина четверта статті 41 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4213-VI ([4213-17](#)) від 22.12.2011 }

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування забезпечують доступ осіб з інвалідністю до інформаційних ресурсів щодо законодавчо визначених прав осіб з інвалідністю на реабілітацію, наявних можливостей для отримання реабілітаційних засобів і послуг, сертифікованої продукції протезно-ортопедичних підприємств тощо.

Стаття 42. Фінансове забезпечення системи реабілітації осіб з інвалідністю

Фінансування заходів з реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, витрат на утримання реабілітаційних установ здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, цільових страхових фондів, засновників реабілітаційних установ, добровільних пожертвувань та інших джерел, передбачених законом.

Щорічно при формуванні державного і місцевих бюджетів визначаються видатки на реалізацію індивідуальних програм реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, а також на функціонування реабілітаційних установ - для відповідних розпорядників коштів.

Стаття 43. Звітність з питань реабілітації осіб з інвалідністю

Оцінка результатів державної соціальної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю, аналіз діяльності органів виконавчої влади, закладів

охорони здоров'я, навчальних закладів, реабілітаційних установ, протезно-ортопедичних підприємств здійснюється на підставі звітних показників.

Центральні органи виконавчої влади в межах своїх повноважень розробляють і затверджують звітні показники діяльності місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, закладів, а також форми і терміни подання ними звітів.

{ Частина друга статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }

Р о з д і л V II

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 44. Організація міжнародного співробітництва

Міжнародне співробітництво у вирішенні проблем, пов'язаних з реабілітацією осіб з інвалідністю, здійснюється центральними органами виконавчої влади, які беруть участь у здійсненні державної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю, місцевими органами виконавчої влади, громадськими організаціями осіб з інвалідністю у порядку, визначеному законом та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

{ Стаття 44 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI ([5462-17](#)) від 16.10.2012 }

Р о з д і л V III

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО РЕАБІЛІТАЦІЮ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Стаття 45. Відповідальність за порушення законодавства про реабілітацію осіб з інвалідністю

Особи, винні у порушенні законодавства про реабілітацію осіб з інвалідністю, несуть відповідальність згідно із законом.

Р о з д і л V IX

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2006 року, крім статей 15 і 26, які набирають чинності з 1 січня 2007 року.

2. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію цього Закону;

забезпечити реалізацію статей 27-29 цього Закону шляхом поетапного фінансового забезпечення відповідних видатків;

розробити державну програму розвитку системи реабілітації осіб з інвалідністю та порядок розміщення державного замовлення на надання реабілітаційних послуг особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю.

Президент України

В. ЮЩЕНКО

м. Київ, 6 жовтня 2005 року N 2961-IV

